

**Autisme, angst en agressie, lezing voor de NVA Limburg, in Roermond
Dr. Martine F. Delfos, psycholoog, www.mdelfos.nl**

**Autisme,
angst en agressie**

NVA, Roermond, 23 maart 2005

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Verre van mij te schaden , vult u mij aan als u van mij verschilt .
Uit: *Lettre à un otage*, Antoine de Saint Exupéry

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

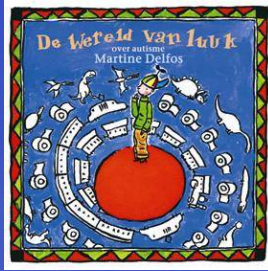

Fragment uit de documentaire: *Kijk mijn wereld*, VPRO

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Uit: *De wereld van Luuk. Over autisme*

Luuk springt uit bed. Hij gaat al zijn treinen opnieuw rechtzetten en zijn fietsbellen zachtjes laten rinkelen. Hij weet wel dat papa en mama het niet nodig vinden, maar hij kan het niet laten; hij wordt er rustig van.

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

REACTIE OP GEVAAR

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Handelen = gedrag

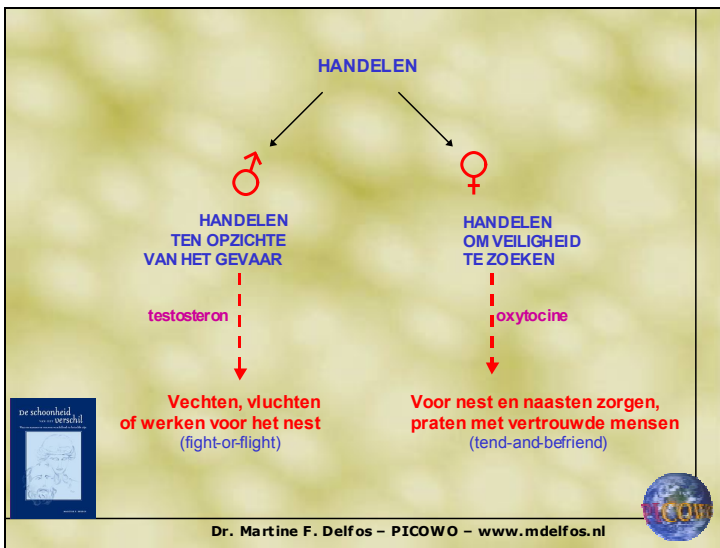
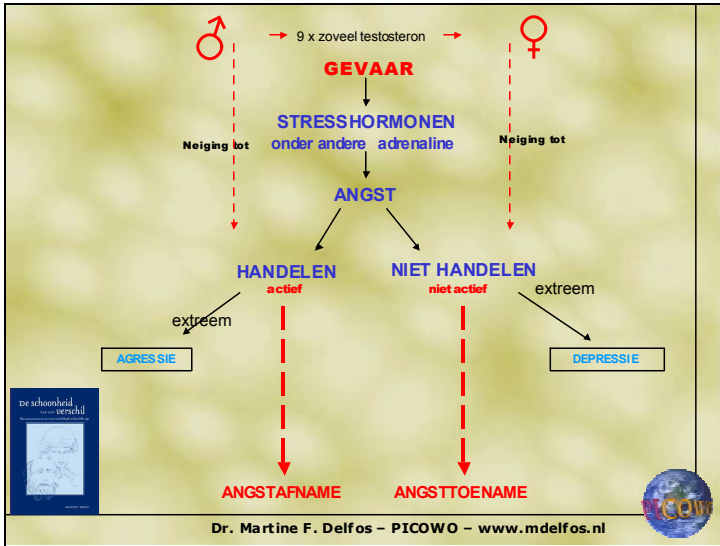
1: kunnen uitvoeren
adrenaline (adrenenerg)

2: daadwerkelijk uitvoeren
testosteron (androgeen)

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Er zijn vele onderwerpen die angst en dus ook agressief en depressief gedrag oproepen

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Divorcía, syndroom van echtscheiding

externaliserend gedrag

internaliserend gedrag

vertraagde taalontwikkeling

moeite in de omgang met leeftijdgenoten

ruzie maken

vechten

accident prone

laag zelfbeeld

buikpijn

secundaire enuresis, encopresis

hyperactiviteit, ADHD

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

PDD-NOS, autistiform, contactstoornis

Moeilijk te diagnosticeren, vooral gedragsmatig

Sociale vaardigheden

Twee valkuilen:

Tempo van rijping

Huidige maatschappij

We moeten kinderen hun instrumenten teruggeven

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Het doen-alsof-spel is een van de belangrijkste instrumenten om sociale vaardigheden te leren

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Waarom angst bij autisme zo belangrijk is

De mens wordt hulpeloos geboren en gaat op zoek naar veiligheid

Om veiligheid te vinden moet je sociale interactie inschatten

Sociale interactie niet begrijpen gaat gepaard met veel angst

Autistische mensen hebben vaak een radar voor negatieve signalen

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

⊗ BRONNEN VAN AUTISTISCHE AGRESSIE

⊗ **Weerstand tegen verandering :**
Onvoorspelbaarheid van wat gebeuren gaat
Zeg wat er gaat gebeuren en daarna pas wat er niet gaat gebeuren .

⊗ **Gevoel onrechtvaardig behandeld te worden**
Serieus nemen , verwoorden,
ook al is er nauwelijks taal .

⊗ **Voorkomen van een onaangenaam gevoel**
Probeer aan te sluiten bij een lopende activiteit
en laat de oude in de nieuwe activiteit
overvloeien met een positief gevoel .

Dus: niet verantwoord en niet verzetten .
Beide zijn contraproductief .

Agressie door misverstaan communicatie

- Intenties bij anderen niet kunnen inschatten
- Projectie van de eigen gedachten en gevoelens op de ander
- Letterlijk nemen van wat een ander zegt
- Zich onrechtvaardig behandeld voelen

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Je veilig voelen is je
gewaardeerd voelen

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Angst en agressie bij autisme hebben als
belangrijke achtergrond een
verschil tussen mentale en kalenderleeftijd.

Kind, jongere en volwassene met autisme worden aangesproken
op een mentale leeftijd die logischerwijs zou moeten
overeenkomen met de kalenderleeftijd en de intelligentie,
maar dat niet doet.

Er spreekt een duidelijke verwachting vanuit de volwassene
die voor de autistische mens niet duidelijk is
en autistische mensen hebben daarop in het algemeen één antwoord:
hun best doen.

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

**Autisme betekent:
vertraagde ontwikkeling op met name sociaal gebied**

Dit is heel normaal gedrag op de leeftijd van...

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Ontdekken denkkaders

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

**Goede communicatie met mensen begint bij de
houding, de attitude die men aanneemt.**

**De attitude moet er een zijn van
respect en bescheidenheid.**

**Men moet ervan overtuigd zijn
dat mensen iets te vertellen hebben en
dat ze het willen vertellen.**

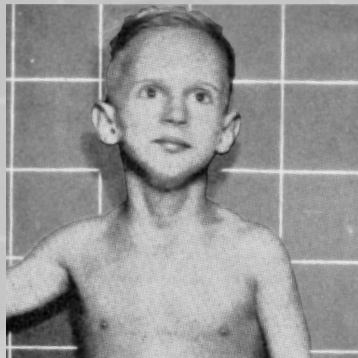
Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

De vraag is niet of mensen een mening hebben
of over informatie beschikken,

maar hoe we met mensen kunnen communiceren
om die mening te weten te komen,
of de informatie te verkrijgen.

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Het jongetje met het zout
Drieëneenhalf jaar oud

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

- **Ontdekken denkkaders**
- **Geven denkkaders**
- **Stimuleren denkkaders**

Hersens op 'aan'

- **verbazing**
- **respect**
- **anders denken**
- **wederzijds letterlijk**

Dr. Martine F. Delfos – PICOWO – www.mdelfos.nl

Opvoeding , samen leven en begeleiding :

Socrates leerde ons hoe te onderwijzen:
denk, probeer nooit te overtuigen,
probeer over te brengen wat je wil
en laat mensen erover denken.

Dr. Martine F. Delfos - PICOWO - www.mdelfos.nl

